

УДК [378.011.3 – 051:78]:124.5

*Яо Ямін, аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

АКСІОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА САМООРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОСТОРУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-МУЗИКАНТА

Основними завданнями ефективності освіти у вищій школі вбачається у встановленні закономірностей розвитку й саморозвитку педагогічних систем. Трансформація педагогічних теорій полягає в застосуванні ефективних педагогічних технологій, що уможлиблює наукове прогнозування і розкриття основних тенденцій та перспектив розвитку та удосконалення педагогічної практики. Вирішенню проблеми подолання освітньої кризи, розвитку ціннісної сфери майбутнього вчителя-музиканта сприяє застосування аксіологічної теорії як одного з основних наукових підходів самоорганізації навчального простору студента.

Ключові слова: аксіологічна парадигма, самоорганізація, навчальний простір, майбутній учитель-музикант.

Лит. 5.

*Яо Ямин, аспирант факультета искусств имени Анатолия Авдиевского
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова*

АКСИОЛОГИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА САМООРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОСТРАНСТВА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ-МУЗЫКАНТА

Основными задачами эффективности образования в высшей школе усматривается в определении закономерностей развития и саморазвития педагогических систем. Трансформация педагогических теорий состоит в применении эффективных педагогических технологий, что делает возможным научное прогнозирование и раскрытие основных тенденций и перспектив развития и усовершенствования педагогической практики. Решению проблемы преодоления кризиса образования, развития ценностной сферы будущего учителя-музыканта способствует применение аксиологической теории как одного из основных научных подходов самоорганизации учебного пространства студента.

Ключевые слова: аксиологическая парадигма, самоорганизация, учебное пространство, будущий учитель-музыкант.

*Yao Yamin, Postgraduate student Faculty of Arts named after Anatoliy Avdievskiy
National Mykhaylo Drahomanov Pedagogical University*

THE AXIOLOGICAL PARADIGM OF THE SELF-ORGANIZATION OF EDUCATIONAL SPACE OF THE FUTURE TEACHER-MUSICIAN

The article proclaims that the main objectives of the effectiveness of education at the higher educational establishments are seen in the determination of the patterns of development and self-development of pedagogical systems. The transformation of the pedagogical theories consist in the applying of the effective pedagogical technologies, allows the scientific forecasting and the disclosure of the main trends and prospects of the development and improvement of the pedagogical practice. The solution of the problem of overcoming the crisis of education, the development of valuable sphere of the future teacher-musician contributes to the using of the axiological theory as one of the main scientific approaches of self-organizing of school space of student.

Keywords: an axiological paradigm, the self-organization, a study space, a future teacher-musician.

Постановка проблеми. Стрімкі зміни, які відбуваються в суспільстві обумовлюють реформування системи вищої освіти в Україні загалом та музично-педагогічної освіти зокрема. Останнім часом спостерігається тенденція переходу українських вишів до впровадження дослідно-експериментальної роботи щодо апробації нових навчальних планів, стандартів освіти, нових освітніх технологій, а також концептуального осмислення місця самоорганізації навчального простору студента.

Варто зауважити, що основними завданнями

вищої школи є встановлення закономірностей ефективності освіти, розвитку та саморозвитку педагогічних систем; трансформація педагогічних теорій в ефективні педагогічні технології, а також наукове прогнозування і розкриття основних тенденцій та перспектив розвитку педагогічної теорії і удосконалення педагогічної практики.

Вирішенню проблеми подолання культурної кризи та розвитку ціннісної сфери майбутнього вчителя-музиканта сприяє застосування аксіологічної теорії як одного з основних наукових підходів самоорганізації його навчального простору.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Питання аксіологічного підходу до організації навчання, а також самоорганізації навчального простору студентів вивчалися вітчизняними та зарубіжними вченими. Значний вклад у розвиток зазначеної теорії зробили дослідження таких вчених як: Бай Шаожун, Н. Гунько, В. Дряліка, Лі Сиюнь, В. Мамаєв, А. Нікора, М. Реунова, В. Риндак, О. Рудницька, Н. Чернякова, Юань Янь та ін.

У цих дослідженнях значна увага приділялась розкриттю теоретичних основ аксіології як загальнонаукової категорії, її сутності та змісту, структурних компонентів; з'ясовувались аспекти професійної спрямованості аксіологічних принципів для формування професійної свідомості студента, який навчається у педагогічному вищому навчальному закладі; зацентровано увагу на формуванні ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя музичного мистецтва, його націленості на активну самостійну діяльність.

Однак питання впровадження аксіологічного підходу в самоорганізації навчального простору майбутнього вчителя-музиканта недостатньо розкрито в науковій літературі та практиці. Не в повній мірі відображено роль аксіологічного підходу як фактору підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців.

Мета статті. Зазначене вище обумовило мету даного дослідження, яка полягає у дослідженні аксіологічної парадигми самоорганізації навчального простору майбутнього вчителя-музиканта.

Вклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж визначити сутність аксіологічної парадигми в контексті самоорганізації необхідно зрозуміти основні засади аксіології в освітній сфері. Центральним поняттям в аксіології виступають цінності, які характеризують соціокультурне значення явищ дійсності, включених у ціннісні відносини. В той же час педагогічна дійсність передбачає усю сукупність конкретних педагогічних явищ, які об'єднують їх приналежність до цілеспрямованого навчального процесу у вищій школі. До всього процесу відносяться і самі суб'єкти педагогічної діяльності (викладачі та студенти), зміст і структура освіти, її форми, методи і засоби.

Однією із складових предмету педагогічної аксіології є конкретні цінності, які формуються у суб'єктів освітнього процесу. В.О. Сластьонін та Г.І. Чижакова визначають, що пріоритетними завданнями педагогічної аксіології є:

- аналіз історичного розвитку педагогічної теорії та освітньої практики з позиції теорії цінностей;

- визначення ціннісних основ освіти, що відображають її аксіологічну спрямованість;

- розробка ціннісних підходів до визначення стратегії розвитку і змісту вітчизняної освіти;

- визначення критеріїв оцінки і визначення цінності педагогічних та науково-педагогічних явищ [5].

Як видно з викладеного, у центрі уваги аксіології як наукової категорії знаходяться цінності. На основі аналізу психолого-педагогічних поглядів щодо тлумачення поняття "педагогічні цінності" Г.О. Печерська визначає їх як цінності освіти, її цілі, принципи, норми, які регламентують педагогічну діяльність і виступають у якості пізнавально-дієвої системи, слугують сполучною ланкою між суспільним світоглядом у сфері освіти і діяльності педагога [4].

Особливе місце в аксіологічній парадигмі самоорганізації навчального простору студентів вищого навчального закладу мистецького напрямку займає проблема ціннісного самовизначення студентів як майбутніх учителів. Ціннісне самовизначення як педагогічний феномен являє собою процес набуття особистістю сенсу, цілей і ресурсів власного життя в освітньому просторі і часі. Воно передбачає якісні зміни особистості у відношенні до власного життя завдяки формуванню у неї цілісного уявлення про світ і осмислення свого місця у ньому. Таким чином, основою самовизначення особистості у процесі власного життя є ціннісні орієнтації.

Ціннісне самовизначення особистості відбувається у трьох особистісних просторах пошуку:

- когнітивному – просторі знань, виборі і набутті особою цінностей культури і освіти (у нашому випадку музично-педагогічної) на основі аксіологічно зацентрованих ідей і цінностей освіти;

- емотивному – просторі ціннісних орієнтацій самоактуалізації, самоосвіти і саморозвитку особистості, тобто просторі, де відбувається переоцінка цінностей, становлення особистісного відношення до свого місця і ролі у світі, в якому формується образ "Я", відповідно до якого особистість прогнозує та проектує своє майбутнє;

- діяльному – просторі вибору кожною особою життєвих орієнтирів, розвитку своїх прогностичних здібностей, визначення ідеалів і моделей майбутнього життя і діяльності; тут особистість усвідомлює цілі і завдання майбутнього життя, буде і реалізує її проекцію.

Аксіологічний підхід в освіті визнає провідну роль учасників навчального процесу під час їхньої взаємодії. В межах даного підходу

самоорганізація виступає як процес упорядкованої, свідомої діяльності, яку спонукають і спрямовують цілі і цінності професійно значущої навчальної праці, що здійснюється системою вольових та інтелектуальних дій, адекватних ціннісним орієнтаціям студента; здатність останнього до пізнання і спілкування, яких вимагають якість освіти та рівень життя і залежить від індивідуальної захопленості студента процесом самоорганізації власного навчальної діяльності в педагогічному навчальному закладі.

В межах нашого дослідження цікавим є зазначення В.І. Дряпіки, що парадигма сучасної музичної освіти і виховання реалізується у певній послідовності: від актуально-особистісної співучасті молоді в емоційному діалозі з авторами музики та її виконавцями до майбутніх самостійних художньо-творчих усвідомлень і трансляції музичних цінностей [2].

Досліджуючи проблему формування вокально-методичної культури майбутнього педагога-музиканта в контексті загальнодидактичної структури професійної освіти Н. Гунько переконливо доводить, що аксіологічний компонент вокально-методичної культури – це сукупність вокально-педагогічних цінностей створених суспільством і своєрідно уведених у цілісний навчальний процес ВНЗ. Педагог стає майстром своєї справи, професіоналом після того, як засвоїв теоретичні і практичні основи музично-педагогічної діяльності, оволодів методичним капіталом, визначаючи педагогічні цінності [1].

Аксіологічний потенціал сприяє сходженню особистості на новий рівень життєдіяльності – творчий, перетворювальний, коли особистість виявляє і реалізовує себе не лише в межах вирішення ситуації, але й виходячи за ці межі, перетворюючи ситуацію в життєві орієнтири, змінюючи ціннісні розуміння та формуючи самопроцеси. Підвищення ефективності самоорганізації навчального і, як наслідок, в майбутньому професійної діяльності пов'язане з розвитком інтелектуального, творчого, музичного потенціалу майбутнього вчителя-музиканта. Під час навчальної діяльності у вищій школі музично-естетичного спрямування у студента відбувається реалізація внутрішніх потенційних можливостей і здібностей, відбувається особистісна самоактуалізація, що, в результаті, призводить до підвищення ступеню відповідності якостей студента нормативній моделі у майбутньому вчител-музиканта. У процесі професійно-особистісного розвитку формуються такі новоутворення, як особистісний сенс професії, професійне мислення, професійне спілкування тощо. Ефективність майбутньої

професійної діяльності студентів-музикантів, а також методів і способів діяльності, взаємовідносини у майбутній самостійній діяльності з учнями, самокорекція своєї діяльності, у великій мірі визначаються ціннісно-змістовою сферою.

Зазначені вище теоретичні положення дозволяють означити такі практичні висновки, що аксіологічна парадигма самоорганізації навчального простору майбутніх учителів-музикантів включає в себе низку взаємопов'язаних вимог, виконання яких уможливило ефективність фахового зростання :

- аналіз актуальної системи цінностей майбутніх учителів-музикантів;
- формування стійкої мотивації до самостійного особистісно-професійного розвитку;
- активізація суб'єктної позиції студента вищого педагогічного навчального закладу мистецького напрямку;
- актуалізація гуманістичного змісту цінностей музично-педагогічного фаху;
- аналіз та оцінка наявних і необхідних цінностей професійної музично-педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, усвідомлення теоретичної сутності аксіологічної сутності парадигми самоорганізації суб'єктів навчального простору, майбутніх учителів-музикантів, сприятиме ефективній самоорганізації студентів педагогічних навчальних закладів їх навчального простору та його практичного розширення у самостійній професійній діяльності.

1. Гунько Н.О. *Формування вокально-методичної культури педагога-музиканта* / Н.О. Гунько // *Зб. наук. праць. Педагогічні науки.* – Херсон: Херсонський держ. ун-т, 2010. – Вип. 55. – С. 248 – 252.

2. Дряпіка В.І. *Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта: навч. посіб.* / В.І. Дряпіка. – К.; Кіровоград; Ужгород: Ліра, 2000. – 228 с.

3. Лі Сионь. *Методика самоорганізації підлітків у процесі фортепіанного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 "Теорія та методика музичного навчання"* / Лі Сионь. – Київ, 2016. – 21 с.

4. Печерська Г.О. *Професійні ціннісні орієнтації вчителів* / Г.О. Печерська // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Сер.: Психологічні науки.* – 2013. – Т.2, Вип. 10. – С. 252 – 257.

5. Сластенин В.А. *Введение в педагогическую аксиологию: учеб. пособие для студентов вузов* / В.А. Сластенин, Г.И. Чижикова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2017